

Janusz Smołucha

ORCID: 0000-0003-2633-7093
Akademia Ignatianum w Krakowie

Wstęp

Drodzy Czytelnicy,
przekazujemy Wam kolejny tom „Rocznika Filozoficznego Ignatianum”, zawierający – zgodnie z aktualnym profilem pisma – artykuły o tematyce historycznej (szeroko rozumianej, m.in. jako historia kultury, idei, Kościoła, prawa), filozoficznej oraz historyczno-literackiej.

Dwa pierwsze teksty – o charakterze historycznym – odnoszą się do zagadnień związanych z terenami basenu Morza Śródziemnego. Warto pochylić się nad dziejami regionu, będącego kolebką kultury klasycznej, oraz analizować jego problemy, bowiem w przeszłości zaszły tam niezwykle ważne procesy, które w istotny sposób wpłynęły na kształt naszej cywilizacji. Odnosi się to nie tylko do terenów Grecji lądowej – Attyki i Peloponezu, ale również wysp na Morzu Egejskim.

W pierwszym artykule Nicholas Coureas, na podstawie relacji z różnych kronik średniowiecznych i wczesnonowożytnych, przedstawił kwestie dotyczące osadnictwa na Cyprze wkrótce po podboju łańskim z przełomu XII i XIII wieku. Autor zwrócił uwagę, że większość materiału źródłowego zachowała się w spuściznie kronikarskiej, a nie w dokumentach, inaczej niż np. w przypadku materiałów dotyczących weneckiej Krety czy też Rodos pod rządami Zakonu Szpitalników św. Jana. Kolejny artykuł, również odnoszący się do problematyki basenu Morza Śródziemnego, dotyka dziejów Kościoła, a przede wszystkim historii jezuitów. Jego autor, Krzysztof Homa SJ, dokonał analizy korespondencji dziewiętnastowiecznego jezuity o. Tadeusza Kuczyńskiego SJ, posługującego przez

ćwierć wieku wśród katolików Kościoła łacińskiego na wyspach Morza Egejskiego: Syros i Tinos. Treść tych listów uzupełnia historię jezuitów w burzliwym okresie odradzania się zakonu w Europie i na świecie.

Kolejny artykuł, autorstwa Jakuba Grudniewskiego, także nawiązuje do dziejów Kościoła, przypominając postać biskupa fuldajskiego Geoga Koppa i przedstawiając jego rolę w procesie zakończenia w Niemczech Kulturkampfu. Autor przebadał m.in. akta konferencji biskupów niemieckich, stenogramy z posiedzeń pruskiej Izby Panów (wyższej izby sejmu pruskiego) oraz ówczesne źródła, w których znaleźć można ocenę działalności tego biskupa. Kopp brał aktywny udział w pertraktacjach z kurią rzymską, mających na celu zniesienie antykościelnych ustawodawstw Kulturkampfu, w których okazał się być zwolennikiem koncesji na rzecz rządu. Jak twierdzi autor, to m.in. dzięki zabiegom biskupa Koppa Bismarckowi udało się doprowadzić do zlikwidowania Kulturkampfu.

Problemów wieku XIX dotyczy również następny artykuł – tym razem o charakterze literaturoznawczym – autorstwa Ewy Modzelewskiej-Opar, która przypomniała w nim pierwszą obszerną antologię polskiej literatury – *Poets and Poetry of Poland* – wydaną w języku angielskim w Stanach Zjednoczonych przez Pawła Sobolewskiego przed 140 laty. Postać Sobolewskiego warta jest uwagi, bowiem był on inicjatorem przedsięwzięć, pod wieloma względami pionierskich, w środowisku Polonii amerykańskiej w 2. połowie XIX wieku. Autorka dokonała charakterystyki dzieła Sobolewskiego oraz podjęła próbę odtworzenia śladów jego recepcji.

Kolejny artykuł, który Państwu prezentujemy, dotyczy problematyki dwudziestowiecznej i zagadnień z historii prawa. Jego autor, Lech Krzyżanowski, przeanalizował dyskusje toczące się w 20-leciu międzywojennym w Polsce na temat kary śmierci. Choć kwestii tej nie nadawano wówczas pierwszorzędne znaczenia, to wywoływała ona duże spory wśród prawników, znajdując swoje odzwierciedlenie w branżowych czasopismach takich jak m.in. „Palestra” i „Gazeta Sądowa Warszawska”. Przeciwnicy kary śmierci zwracali uwagę na jej nieskuteczność oraz wątpliwości natury religijno-moralnej, tymczasem jej zwolennicy podnosili argument, iż rezygnacja ze stosowania tej sankcji przez państwo przyczyni się do niekontrolowanego wzrostu przestępczości. Jak twierdzi autor, rządy w przedwojennej Polsce nie zdecydowały się na uchylenie kary śmierci – z przekonania, iż silne państwo ma prawo i obowiązek surowego karanie największych wrogów społeczeństwa.

Dwa ostatnie teksty odnoszą się do kwestii filozoficznych i dotyczą fenomenologii. Andrzej Gielarowski podjął w swoim artykule tematykę niepoznawalności (niewidzialności) Boga we współczesnej francuskiej

fenomenologii religii. Autor skupił się na pojęciach transcendencji, immanencji i tajemnicy, opracowanych przez Emmanuela Lévinasa, Michela Henry’ego oraz Gabriela Marcela. Wspomniani filozofowie postawili sobie za cel „uchronienie” Boga przed uprzedmiotowieniem, do którego prowadziła – ich zdaniem – metoda fenomenologiczna przedstawiona przez Edmunda Husserla. W opinii autora, należy zwrócić szczególną uwagę na wypracowaną przez Gabriela Marcela koncepcję Boga jako Tajemnicy, która najlepiej odpowiada oczekiwaniom człowieka wierzącego. Drugi z tekstów dotyczących filozofii – a ostatni zamieszczony w niniejszym tomie – autorstwa Tymoteusza Mietelskiego, ma charakter bibliograficzny. To opracowane przez autora zestawienie bibliografii mało znanego w Polsce dwudziestowiecznego włoskiego fenomenologa Paola Valoriego.

Zachęcamy do lektury.

Janusz Smołucha, redaktor naczelny

